

Ježíš před radou, Pilátem a Herodem

Původ materiálu

Jiří Bureš

Pořadí v lekci

37

Ž 2,2 + 4-Srocují se králové zem?, vládcové se spolu umlouvají proti Hospodinu a pomazanému jeho: Ten, jenž tr?ní v nebesích, se sm?je, Panovníkovi jsou k smíchu.

liturgické čtení-L 22,66-71

klíčové pojmy, dobové a textové souvislosti:

Líčení Ježíšova procesu je v Lukášově duchu, totiž vypisování věcí „v pravém sledu“, aby Teofil jako současný posluchač poznal hodnověrnost toho, v čem je vyučován (Lk 1,3). A tak je Ježíš předáván od jedné instituce k druhé (velerada, Pilát, Herodes, opět Pilát, až nakonec rozhodne lid). Jako někdo jiný a cizí je všude odmítán, vyjde najevo to, co zaznělo už při samém začátku, totiž že pro něj zde *není místo* (srv. Lk 2,7...*nenašlo se místo...*). Zaznívá tu skepse vůči politickým i náboženským institucím (opět podobně jako na začátku Ježíšova života, kdy císař Augustus podle svých nápadů pohybuje lidmi po světě jako figurkami). Aniž bychom chtěli v dětech posilovat dnešní obecnou skepsi vůči politice aj. institucím, přesto může pravdivě ukázat, že jsou lidské instituce jen lidské a snadno se pokazí (a že to není nic nového). A že ani „vůle lidu“ nebývá řešením.

Ježíš zde vystupuje v odevzdanosti, která není rezignací. Tato cesta je důsledkem jeho způsobu života, hledáním ztracených. Chová se zcela v protikladu k představám o politickém Mesiáši a divotvorci. Pašijní příběh je velikou pomocí pro překonání pavíry v Boha jako režiséra všeho dění (kdyby byl Bůh, nedopustil by, aby...) Žádné zázraky se nedějí, ani vzkříšení není takovým zázrakem. Ježíšova cesta je **cestou věrnosti v utrpení**, věrnosti, ke které se jednoznačně přiznal Bůh.

- zatímco Petr na nádvoří zapřel Ježíše, pozornost se vrací k Ježíši. Lukáš (jako jediný evangelista) líčí i dobu **před výsledkem**, v noci, kdy je Ježíš předmětem kruté hry, kterou si strážní krátí svůj čas. Už to patří do Lukášova stylu, ve kterém popisuje vše „v

pravém sledu“.

Když se strážci Ježíše chopí, bijí jej a dávají mu hádat, kdo jej uhodil, chápou ho jako proroka v lidovém smyslu (věstec s nadpřirozenými sklony). Posluchač však může za tím slyšet Izajášovo proroctví v 53. kapitole, zvěst o trpícím služebník: Ježíšův příběh „otevřít Písma“ a naplňuje tak smysl biblického poselství (Lk 24,26.32, Sk 8,32nn aj.)

- Ježíšův výslech **před synedriem** (radou starších) si klade za cíl najít způsob, jak odstranit Ježíše. Trest smrti v Ježíšově době neudělovala velerada, ale římský prefekt. Proto se úsilí velekněží soustředí na to, jak přivést Ježíše k Pilátovi. Příznačné je, že se Ježíš před vzkříšením neprohlásí za Mesiáše a otázku obrací zpět k těm, kteří se tážou. O co jde, je víra, osobní postoj: CO TY? (stejně jako když říká: *kdo má uši k slyšení, slyš*). Proto také potom vzkříšení bude možné vyznávat jen jako osobní svědectví.

- Ježíšovo sebepochopení nyní nejvíc vystihuje titul **Syn člověka**, v židovstvu očekávaná postava na konci věků. Volným citátem ze Ž 110 Ježíš naznačuje, že události posledních časů nastávají. Přichází rozhodující doba.

Na další otázku: „*Jsi-li Syn Boží?*“ Ježíš odpovídá **dvojznačně** („*to ?íkáte vy?*“). Pro žalobce je však tato Ježíšova odpověď dostatečným důvodem k předání Ježíše Pilátovi.

- Ježíš je **před Piláta** předveden s obviněními, které by mohly na Piláta zapůsobit (převrací národ, brání odvádět daně a prohlašuje se za Mesiáše – tzn. za člověka s politickými ambicemi). Pilátovu otázku „*Ty jsi král Žid??*“ Ježíš odmítá a obrací podobným způsobem jako při výslechu před veleradou („*to ?íkáš ty?*“). Pilátovi je jasná Ježíšova nevina, žalobě nevěří. Jedná však takticky, nechce se postavit proti veleradě, která stále naléhá. Řešením se proto Pilátovi jeví vyjít ze skutečnosti, že Ježíš začal svoji činnost v Galileji, která spadala pod správu Herodovu: nejlépe by bylo, kdyby si tento případ národ vyřešil sám mezi sebou. Pilát využije toho, že Herodes je v době svátků v Jeruzalémě, a tak mu Ježíšův nepříjemný případ předává (asi s dávkou zlomyslnosti, mezi Pilátem a Herodem je totiž nepřátelství).

- výslech **před Herodem** postrádá serióznost: nic nechápající Herodes je především potěšen tím, že se konečně setkává s populárním divotvorem a od setkání očekává velkolepé náboženské show (tuto scénu výborně zpracovává rocková opera Jesus Christ Superstar). Na Herodovy otázky (podněcované žalováním přítomných velekněží a zákoníků) Ježíš **mlčí** (a čtenář opět slyší trpícího služebníka z Iz 53, který jako beránek vedený na porážku mlčí). Herodes se spolu s vojáky Ježíšovi vysměje, zesměšní jej tím, že ho obleče do slavnostních šatů a tím dává najevo nesmírný rozdíl mezi Ježíšovým nárokem a jeho

bezmocí. Takto zesměšněného a poníženého Ježíše posílá **zpátky k Pilátovi**. Spolupráce Piláta a Heroda na Ježíšově případu oba dva dřívější nepřátele usmíří. (v Lukášově pohledu se to ozývá ještě i ve Sk 4,27)

- až dosud **lid** hrál v celém případě neutrální roli, při druhém líčení před Pilátem je však již přítomen: Ježíšovo odsouzení teď nebude jen věcí velerady a politických představitelů. Když Pilát prohlašuje Ježíšovu nevinu a navrhuje Ježíše potrestat (veřejně bičovat) a pak propustit, srocený zástup volá po propuštění jim blízkého Barabáše. Pilát se zastává Ježíše po druhé (nyní dav navrhuje Ježíše ukřižovat) i potřetí, kdy opakuje svůj návrh Ježíše veřejně potrestat a osvobodit. V davu to však stále víc vře a řve. Pilát vidí, že Ježíš už není oblíbený učitel: nakonec podlehne a vydá na smrt toho, na němž žádnou vinu nenašel a propouští toho, který byl zavřen za vzpouru a za vraždu. Srocený dav nelze vykládat jako židovský národ. Je to spíš obecně lůza, anebo prostor, kde se můžeme ocitnout každý z nás (jako v písni Jak jen se přiblížit /EZ 332/: I já patřím v ten dav, jenž volal: Ukřižuj).

úskalí textu:

- zvláště menší děti mohou být zmatené líčením procesů – není třeba zabřednout v dobových realitách, stačí jim říci, že to všechno podstoupil z lásky, kvůli nám. Procesy ukazují to, co už děti znají ze začátku z příběhu o narození: pro Ježíše tu nebylo místo. Všichni ho nakonec odmítají.

- pozor na antijudaismus (stále je možné setkat se s názorem, že přece Židé ukřižovali Pána Ježíše).

pomůcky:

Třináct kázání Jana Blahoslava Šourka, vydala SR ČCE, 1989; str. 55 (k motivaci)

motivační uvedení do příběhu:

pro mladší a střední školní věk:

Vzpomínáte si na Ježíšův příběh o ovečce, která se ztratila a pastýř ji hledal tak dlouho, až ji našel? Co všechno přitom musel vytrpět? (Nevyspí se, prodírá se nebezpečným terénem... můžete nechat děti, aby samy pověděly). Dnes i příště si budeme vyprávět o tom, co Ježíš

musel všechno podstoupit, když nás hledal jako dobrý pastýř.

pro starší školní věk a pro Teofila:

Teofil: Tuhle jsem se setkal s člověkem, který mi tvrdil, že kdyby byl Bůh, tak by nebyly zlé věci – nemoci a války, nebylo by tolik nespravedlnosti a tak podobně. Nějak mi to nezapadá do toho, co už, Lukáši, vím, přesto jsem ale nedokázal na to nic říct.

Lukáš: Já bych také nemohl věřit, kdybych si Boha představoval jako někoho, kdo se na všechno dívá a prostě nezasahuje. Vždyť Ježíšův příběh mluví o Bohu úplně jinak! Zvláště ten o zakončení Ježíšova života! Následuje vyprávění...

Zakončit může opět Theofil: To je síla... Na tom, jak Ježíš mlčel, mi ještě dochází: on nemlčel proto, že by neměl co říci. Ale někdy je lépe nedohadovat se. Neshánět argumenty. Bůh nepotřebuje naši obhajobu. Raději pevně stát na svém místě!

5. osnovy vyprávění:

a) osnova pro mladší a střední školní věk:

I. Motivace

II. Ježíš v rukou strážců

III. Ježíš před Pilátem

IV. Před Herodem

V. Opět před Pilátem

VI. Volba davu

b) osnova pro starší školní věk:

I. Motivace

II. Bezmocný Ježíš

III. Lživý proces církevních představitelů

IV. Slabý Pilát

V. Zázraků chtivý Herodes

VI. Nespravedlivý rozsudek

VII. Jak je to s Bohem?

VYPRÁVĚNÍ

I. MOTIVACE - MOŽNOSTI

využít jednoho ze dvou návrhů v katechetických poznámkách (o ztracené ovci, o lidské představě Boží spravedlnosti)

navázat na minulý příběh (Teofil: Minule jsme s Petrem Ježíše opustili, samotného, v noci, uprostřed vojáků na veleknězově dvoře. Celý týden mi vrtalo hlavou, co bude dál.)

sen o revoltě v nebi podle J. B. Šourka [1]- lidé v nebi říkají „Bože, jsi nesmírně laskavý a moudrý, a přesto nemůžeš rozumět lidem... Ty nevíš, jaké to je, když je člověk nespravedlivě odsouzen... když ho zradí nejbližší přátelé... když se mu posmívají a bijí ho...“ (pro forma to může být Teofilův sen)

II. PŘED VELERADOU

Ráno se u veleknězova domu sešli členové nejvyšší židovské rady, aby Ježíše vyslechli. Jsou tu všichni: horliví farizeové, velekněží ze saducejských rodů i zástupci lidu. Jindy protivníci, dnes jsou zajedno. Přišli brzy ráno, hlavně ať to mají rychle z krku. Bojí se lidu.

Teofil: Pořád mi to nejde do hlavy. Taková křivárna - vždyť to byli věřící lidé! A ne jen tak ledasjací věřící - ti nejlepší z Izraele. Copak neměli žádné pochybnosti? Nebo výčitky svědomí?

Lukáš: Bojím se, že ne. Člověk dělá největší chyby, když si myslí, že Bůh je samozřejmě na jeho straně. Pro ně to byla svatá povinnost, zbavit se Ježíše.

Teofil: Brr, svatá povinnost. Ta nemá s vírou nic společného. Raději mi, Lukáši, pověz, co bylo dál.

Rada zasedla a dali předvést Ježíše. Zkus si to představit – velerada tehdy měla na 70 lidí – a on sám proti nim. Někdo se zeptal, jakoby se zájmem: „Jsi Mesiáš, nebo ne? Pověz nám konečně, jak se věci mají.“

Zákeřná otázka. Ježíš však mluvil na rovinu: „Když řeknu, že jsem Mesiáš, stejně nebudete věřit. Nejde vám o víru, a nedržíte se ani práva. Tak dobře poslouchajte: od této chvíle se Mesiáš ujímá vlády a usedne po pravici Boží.“ A oni hned: „Takže jsi to ty! Ty jsi Boží syn?“ „Vy sami jste to řekli.“ Tu vyskočili a začali křičet jeden přes druhého: „Slyšeli jste to?“ „Je zbytečné pokračovat.“ „Přiznal se!“

III. PŘED PILÁTEM

Odvedli ho k místodržiteli římského císaře, k nejmocnějšímu muži v Jeruzalémě, Pilátovi Pontskému. Byl to dost bezohledný politik, při výkonu své funkce neváhal sáhnout k násilí; mnozí Židé jej proto nenáviděli. Ale teď ho pánové z velerady potřebují. Chtějí, aby byl Ježíš odsouzen na smrt, a o tom může rozhodnout jenom římský prefekt. „Tenhle člověk vyvolává zlé nálady mezi lidmi. Zakazuje platit císaři daně. A prohlašuje se za krále, za Mesiáše!“ Nic z toho nebyla pravda. Ježíš nikdy neusiloval o politickou moc.

Pilátovi se žaloba velekněží také nezdála. To se mu ještě nestalo, že by přišli udat někoho z vlastních lidí. Začal se vyptávat přímo Ježíše: „Ty jsi král Židů?“ Ale Ježíš mu na to neřekl nic víc než „Ty sám to říkáš“.

Teofil: Už zase ta zvláštní odpověď. Ježíš nic nevysvětluje, nebrání se. Nechce říct, kdo je. To nechápu.

Lukáš: Vzpomínáš, jak se ptal kdysi učedníků - „Za koho mě pokládáte vy“? Ježíš nikdy sám sebe neprohlašoval za Mesiáše nebo za krále. Věděl, že to přinese nepochopení. Jenom ten, kdo věří, pozná, kdo Ježíš opravdu je (jako to poznal Petr). Ostatní ho nechápou, nechají ho být, nebo ho odsoudí.

Teofil: Máš pravdu. I já jsem se dřív na Ježíše díval nějak zdálky, že se mě netýká. Ale když člověk věří, tak říká věci o Bohu sám za sebe. A to Ježíš chtěl i po těch, kdo ho soudí. Ale zpátky k našemu příběhu.

Před palácem se mezitím začali shlukovat zvědavci. Pilát řekl velekněžím: „Mně se nezdá, že by byl ten člověk něčím vinen.“ Ale oni na něj naléhali: „Pozor na něj! Chce vyvolat povstání. Začal v Galileji a teď to šíří i zde v Judsku.“

Kdyby chtěl povstání, byli byste ho všemožně podporovali, pomyslel si římský prefekt. Otravná záležitost. Co s tím? Pak ho napadlo: „Vida, tak on je z Galileje? O Galileu se přece stará Herodes. Ať ho soudí on. Nebudu si kazit dopoledne.“ A poslal Ježíše pryč.

IV. PŘED HERODEM

Herodes měl výtečnou náladu. Po dlouhé době si Pilát všiml, že on, Herodes Antipa, tu není jen pro parádu. A navíc mu poslal Ježíše, právě toho Ježíše, o kterém se na Herodově dvoře vykládaly fantastické pověsti. Prý vládne nadpřirozenou mocí; dokáže číst myšlenky, uzdravit ochrnutého, mluvit se zlými duchy a ještě mnoho dalších historek se o něm šířilo, kterým se ani věřit nedá. V každém případě bude zábavné se jím zabývat.

Jenže Ježíš Herodovi všechnu zábavu pokazil. Vytrvale mlčel. Herodes zkoušel všechno, vyptával se, vyhrožoval, posmíval se mu, ano, dokonce i prosil, žádal, aby Ježíš před jeho očima udělal aspoň nějaký malý zázrak. Ale Ježíš nic. Kněží z velerady na něj pokřikovali, ale on mlčel.

Heroda to znechutilo. „Svět je jedno velké divadlo, všichni si na něco hrají,“ pomyslel si. A nechal obléct Ježíše do královského hábitu a poslal jej zpátky Pilátovi. Třebas ten strohý Říman pochopí jeho vtip.

V. PŘED LIDEM

Pilát svolal veřejné slyšení před členy rady i zástupem lidí. „Přivedli jste přede mne tohoto člověka, že pobuřuje lid. Vyslechl jsem ho a neshledal jsem na něm nic, z čeho ho obviňujete. Ani Herodes ne; vždyť nám ho poslal zpátky. Je zřejmé, že nic nespáchal a nezaslouží si smrt. Dám ho potrestat a pak ho propustím, jako to dělám s jedním vězněm každý rok o Velikonocích.“

Tu začal někdo křičet: „Nechceme ho, pryč s ním!“ A další se přidali. Do toho vykřikl kdosi: „Propust' Barabáše,“ a náhle se celý dav domáhal skandováním propuštění Barabáše, muže, který byl ve vězení pro vzpouru a vraždu.

Teofil: Taková nespravedlnost! Propustit zločince a vraha, a místo něj poslat na smrt spravedlivého. Zatracený Barabáš!

Lukáš: Ale no tak, příteli, Teofile. Barabáš za tu výměnu nemůže. Jistě, byl vinen hroznými věcmi. Byl ve vězení a čekal na smrt. Jeho život neměl žádnou cenu. A najednou se jeho osud změnil. Dostal novou šanci, možnost žít svobodně a jinak než žil dosud. Díky Ježíšovi.

Teofil: Díky Ježíšovi. Jen jestli to Ježíš také chtěl, a ne jenom Barabáš?

Lukáš: Myslím, že právě tohle Ježíš chtěl. A nejen pro Barabáše, ale i pro mnoho dalších. Změnit osud a dát nový svobodný život.

Teofil: Co se stalo s Barabášem dál?

Lukáš: Nevím. Nevíme, jak naložil s tou novou šancí a svobodou. To už je na něm (a na každém z nás).

Pilát chtěl něco říci na Ježíšovu obranu, ale jeho slova zanikla v novém křiku: „Na kříž! Na kříž s ním!“ - „Čeho se vlastně dopustil? Dám ho zbičovat a propustím ho,“ zvolal do davu. Ale prefektova slova nemohla zastavit vzrůstající křik.

Revolta v Jeruzalémě, to bylo něco, co si nemohl Pilát v žádném případě dovolit. Co teď? Ten člověk je jistě nevinný, ale... ale když jde o osud impéria, musí jít jednotlivci stranou. „Z moci úřední vyhláшуji: Barabáš je propuštěn a Ježíš Nazaretský odsouzen k trestu smrti ukřižováním.“ Zbytek rozsudku zanikl v jásání davu.

VI. ZÁVĚR

Měl by odpovídat motivaci (viz závěr v přípravě - v případě snu končit opět odkazem na snovou scénu). Pracujeme-li s grafickým listem, můžeme končit rozhovorem s dětmi na téma – kdo nese vinu na odsouzení Ježíše? Důležité je ale připomenout, že i ti, kteří nic nezavinili, totiž učedníci, nedokázali s Ježíšem zůstat. Ježíš zůstal sám, přátelé ho opustili a lhostejní ho nakonec nechali být nepřátelům napospas.

MODLITBA

Pane Ježíši Kriste, přemýšlíme o tvém utrpení a říkáme si, proč se to všechno muselo stát právě takhle. Ale tomu nejdůležitějšímu snad rozumíme správně: že jsi to učinil z lásky k nám, abys nás zachránil, abys nás všelijaké lidi přivedl nazpátek k nebeskému Otci. Prosíme, posiluj nás víru v tebe, měj s námi trpělivost a dej, abychom se za tebe nikdy nestyděli. Amen.

podněty pro rozhovor:

- K čemu jsou církevní představitelé? Mohou zastupovat zde Boha na zemi?
- Masaryk pověděl, že politika nemusí být nutně špinavá. Co si o tom myslíte?
- Znáte také případy z dějin, kdy se političtí odpůrci sjednotili na nějakém případě?
- Znáte taky situaci, kdy je lépe mlčet?
- Slyšeli jste o Miladě Horákové? Víte, že nedávno byl po dlouhé době objeven tajný filmový záznam o jejím procesu, které svědčí o její statečnosti po celou dobu až do konce (v protikladu ke lžím o tom, jak podlehla a odvolala své postoje)?
- Co to všechno znamená, když se řekne: „vůle lidu“?
- Volba davu připomíná princip tzv. „reality show“, kdy dav volí, koho vyhodí z kola ven – není to něco, co lidé pořád rádi dělají? Sympatie přitom dávají těm, kteří nejsou příliš kvalitní.

Odkaz na pracovní list

[37 Ježíš před radou, Pilátem a Herodem](#)

Odkaz na píseň

[Zůstaň s námi, Pane \(EZ622\)](#)

[Ježíši Kriste, Pastýři náš \(BTS35\)](#)

[Byl jsi tam, když byl křížován můj Pán](#)

[Kdo na kolenou klečí, vídá dál](#)

[Proč pro Krista neměli místa \(SV269\)](#)

Cílová skupina

[Školní](#)

[Mladší školní](#)

Katechetické cykly

[Pozvání na cestu - Evangelium Lukášovo](#)

Biblický odkaz (kat)

[Lukáš 22,63–23,24](#)